

MEFANET 2010: budeme řezat virtuálně nebo doopravdy?

E-learning v morfologických oborech medicíny

Brno, 21. prosince 2010

Martin Komenda, Jakub Gregor, Daniel Schwarz (IBA MU)

Vše začalo v červnu 2007, kdy se šest českých lékařských fakult dohodlo na spolupráci v oblasti elektronické podpory výuky a e-learningu. Vše bylo založeno na více méně dobrovolné bázi a veškeré počáteční aktivity vyplývaly výhradně z entuziasmu několika nadšenců. Nyní se přenesme zhruba o tři a půl roku kupředu, na konec listopadu 2010. Do projektu MEFANET (MEDical FACulties NETwork) je zapojeno jedenáct českých a slovenských lékařských fakult a zástupci všech členů se scházejí v brněnském hotelu Voroněž, aby se zúčastnili v pořadí již čtvrtého ročníku konference MEFANET. Celý projekt je oficiálně zaštitěn dohodou podepsanou děkany všech fakult a podporován Evropským sociálním fondem v ČR. Už jen tyto základní údaje velmi dobře ilustrují, jakým způsobem síť MEFANET roste a získává na důležitosti. Pojd'me však od strohých dat na tradiční konferenci, která proběhla jako obvykle ve vynikající atmosféře a přinesla mnoho zajímavých témat a příspěvků.

Zahájení konference připadlo na prof. MUDr. Jaroslava Štěrba, Ph.D., proděkana LF MU. Shrnutí dosavadních necelých čtyř let existence MEFANETu, přítomnost a plány do budoucna byly náplní úvodního sdělení doc. RNDr. Ladislava Duška, Ph.D., a Ing. Daniela Schwarze, Ph.D., členů Koordinační rady sítě MEFANET za LF MU. Oba se mj. soustředili především na problematiku garance kvality elektronicky publikovaných děl, která jde ruku v ruce s celkovým posílením úrovně sdíleného obsahu. V blízké budoucnosti tak budou materiály publikované prostřednictvím portálové platformy MEFANET zřetelně označeny, zda se jedná o dílo recenzované nezávislým odborníkem, což bude zajisté nemalou motivací k dalšímu zlepšování obsahu portálu. Za výběr recenzentů budou zodpovědní odborní garanti jednotlivých sekcí.

Předsedající Plenárního bloku I. Zleva: prof. MUDr. Vladimír Mihál, CSc., prof. Uno Fors, Ph.D., prof. Terry Poulton, Ph.D., prof. MUDr. Jaroslav Štěrba, Ph.D. a doc. RNDr. Ladislav Dušek, Ph.D.

Virtuální pacienti přicházejí do ČR

Dosavadní rozvoj vzdělávací sítě MEFANET demonstroval i fakt, že součástí úvodního plenárního bloku byly vyžádané přednášky dvou pozvaných hostů ze zahraničí – profesora Uno Forse z Karolinska Institutet ve Stockholmu a profesora Terryho Poultona ze St. George's University v Londýně. O den později je pak prostřednictvím videokonference doplnil prof. Martin Haag z univerzity v Heidelbergu. Všichni pozvaní hosté jsou celosvětově uznávanými odborníky v oblasti vzdělávání lékařů s podporou moderních informačních a komunikačních technologií.

Společným tématem přednášek všech tří zahraničních expertů byl tzv. virtuální pacient. Jak již název napovídá, jedná se o interaktivní počítačovou simulaci pacientů, která je založena na reálných případech a je využívána především při vzdělávání mediků, lékařů a dalších zdravotnických odborníků. Virtuální pacient je v té nejzákladnější podobě elektronický klinický případ s definovanými symptomy, parametry a anamnézou. Uživatel v roli lékaře zjišťuje další podrobnosti, indikuje vyšetření a na základě získaných údajů stanovuje diagnózu, která se stává podkladem pro rozhodnutí o léčebném postupu. Virtuální pacient může mít mnoho podob, od prostých strukturovaných textů až po propracovanou „videohru“, v níž pacient s uživatelem velmi sofistikovaně komunikuje, mění nálady apod.

Přednáška prof. Martina Haaga prostřednictvím videokonference

Ačkoliv je zřejmé, že realitu nelze simulací plně nahradit, přináší tato platforma řadu výhod v medicínském vzdělávání. Spočívají především v rovném a snadném přístupu všech studentů k nejrůznějším typům diagnóz, které často nemají v případě skutečných pacientů šanci potkat. To souvisí i se zlepšující se léčebnou péčí a tedy i obecně kratší dobou hospitalizace. Opominout nesmíme ani komfort a klid pro pacienty skutečné. Virtuální pacient tedy učí budoucí lékaře rozhodovat se, dojít k diagnóze co nejefektivnější cestou. V rámci ČR jsou virtuální pacienti zatím ještě v plenkách; o to významnějším milníkem může konference MEFANET 2010 a návštěva významných osobností z tohoto oboru být. Je pravděpodobné, že se díky intenzivní mezinárodní spolupráci setkáme s virtuálními pacienty i na českých a slovenských lékařských fakultách.

E-learning v morfologických oborech medicíny

Dalším obsáhlým tématem, jemuž byla konference MEFANET 2010 věnována, bylo využití elektronických forem vzdělávání v morfologických oborech medicíny, tedy především v anatomii, patologii, či histologii. Řada přednášejících prezentovala pestrou škálu výukových publikací, které studentům pomáhají seznámit se s lidským tělem – od fotografických atlasů přes multimediální

učebnice po virtuální mikroskopy a preparáty. Některá pracoviště zřizují také specializované multimediální učebny, které mají pro výuku využívající virtuální preparáty potřebné vybavení. Přednášející upozorňovali na výhody vyplývající z možnosti komunikace se všemi studenty současně a značné snížení nákladů na nutnou obnovu a údržbu preparátů i mikroskopů. Na druhou stranu ale nelze tvrdit, že tento typ výuky umí plně nahradit reálný vzorek ze skutečného biologického materiálu. Pro základní vzdělání poměrně velkého množství studentů je to však velmi cenný nástroj.

Z teorie rovnou do praxe

Jako obvykle obsahoval program MEFANETu 2010 kromě přednášek i několik specializovaných workshopů. První z nich byl zaměřen na elektronické testování studentů. Obecně je problematika zkvalitňování kontroly přípravy studentů v rámci výukového procesu s využitím ICT neustále probírána nejen mezi pedagogy, ale i mezi studenty. Také z tohoto důvodu se organizátoři rozhodli v průběhu konference uspořádat tento seminář. Náplní byly jak praktické ukázky různých systémů pro ověřování znalostí, tak úvod do teoretického pozadí, které je pro přípravu kvalitního evaluačního materiálu naprosto klíčové. Podrobněji byl rozebrán samotný koncept návrhu testu, metodika vytváření různých typů úloh i analýza testové agendy reálného kurzu. Akcentovány byly také rizikové oblasti a nejčastější úskalí při využívání elektronického testování a samozřejmě benefit pro všechny zainteresované strany (tj. pro studenty, vyučující, vzdělávací instituci apod.). V neposlední řadě proběhla diskuse na téma zařazení testů v rámci jednotlivých fází edukačního procesu a na jejich základě odlišného výstupu i způsob interpretace vyhodnocených dat.

Mnohočlenný tým z 1. lékařské fakulty UK pod vedením MUDr. Martina Vejražky, Ph.D., připravil pro zájemce dvouhodinové živé symposium o projektu WikiSkripta, který do procesu přípravy a aktualizace elektronických učebních textů vedle pedagogů aktivně zapojuje i samotné mediky. Účastníci symposia si mohli WikiSkripta vyzkoušet prakticky, přičemž členové týmu jim byli během celé doby k dispozici, ukazovali jim jednotlivé funkce systému, řešili problémy a zodpovídali dotazy.

Se sítí MEFANET je velmi úzce spjatý provoz deseti lokálních portálových instancí na jednotlivých lékařských fakultách, jejichž edukační obsah je exportován na centrální bránu <http://portal.mefanet.cz/>. S uvolněním nové verze portálové platformy 1.8 souvisí nespočet nových funkcionalit. Nejvýznamnější novinkou bude bezesporu implementace čtyřrozměrného hodnocení kvality publikovaných příspěvků. Jelikož je celá administrátorská agenda poměrně komplikovaná, byl uspořádán workshop věnovaný především redaktorům a správcům, kteří se starají o bezproblémový chod portálu na své fakultě. Návštěvníci byli mj. podrobně seznámeni s vlastnostmi a technickými detaily nově navrženého řešení pro zvýšení úrovně edukačních materiálů, s novým stylem dokumentace platformy a se službami a přínosem akademické federace identit eduID.cz.

Seminář o elektronickém testování studentů s praktickými ukázkami

Koordinační rada sítě MEFANET

Jako již tradičně proběhla na závěr konferenčního setkání schůzka Koordinační rady MEFANET. Ve velmi příjemné a přátelské atmosféře zástupci zapojených fakult probírali jednotlivé body předem odsouhlaseného programu. Zajímavostí byla nepochybně volba nového předsedy Koordinační rady, která proběhla formou tajného hlasování reprezentantů sedmi českých a tří slovenských lékařských fakult. Staronovým vítězem se jednoznačně stal doc. RNDr. Ladislav Dušek, Ph.D. Po zajímavé diskusi a námětech do budoucna byla dvoudenní konference MEFANET 2010 slavnostně zakončena.

Zasedání koordinační rady

Kontakt

Ing. Daniel Schwarz, Ph.D.

Institut biostatistiky a analýz MU, Kamenice 126/3, 625 00 Brno

Tel: +420 549 49 2854

E-mail: schwarz@iba.muni.cz

Mgr. Martin Komenda

Institut biostatistiky a analýz MU, Kamenice 126/3, 625 00 Brno

Tel.: +420 549 49 4469

E-mail: komenda@iba.muni.cz